

اللَّهُمَّ
الرَّحْمَنُ

وزارت صنعت، معدن و تجارت

**آخرین بیان
آیت ا... هاشمی رفسنجانی
در حوزه صنعت و معدن**

آذر ماه ۱۳۹۵

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ، وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ وَآلِهِ

خوش آمد عرض می‌کنیم خدمت همه شخصیت‌هایی که در بخش معدن از داخل و از خارج که در این دو روز مشغول بحث و تصمیم‌گیری برای کارهایی هستند که هم می‌تواند برای کشور ما خیلی مؤثر باشد و هم می‌تواند روابط خوبی با محوریت معدن با دنیا برقرار کرد.

من یک آیه می‌خوانم که افکار و عقاید ما در این خصوص به آنجا مربوط می‌شود.

"هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا
 وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ "

در این سوره بسیار محبوب قرآن، یک نکته مهمی است که می‌فرماید: خداوند زمین را مثل یک مرکب راهواری برای شما رام کرده است. این نکته را در نظر بگیرید که معنای این جمله این است که شما می‌توانید بر همه چیز این کره خاکی و فضای آن مسلط باشید

و از آن استفاده کنید، مثل مرکب رام. بعد هم دستور می‌دهد که شما باید بر این مرکب سوار شوید و از آن نيازهای زندگی خودتان را بیرون بیاورید. خوب، این موضوع در همه چیز، صدق می‌کند. فقط معدن نیست. در همه زمینه‌های این مجموعه شمسی که در دسترس ماست، باید بتوانیم استفاده کنیم. آسان‌ترین، نغزترین و در دسترس‌ترین آنها در یک قسمت، معدن‌هاست.

نکته دومی که خدمت‌تان می‌خواهم عرض کنم، این است که من در دورانی که مسوولیت اجرایی داشتم، دنبال این بودم که ظرفیت‌های مهم معدنی خودمان را بشناسم. مطالعات زیادی کردم. در بعضی تحقیقات داخلی و خارجی به این نقطه رسیدم که کشور ایران یکی از سه کشور معدن‌دار دنیاست که کلکسیون همه معادن را در خودش دارد. بعضی از آنها تا به حال کشف شده و خیلی از آنها کشف نشده و فعال

نگریده است. ما باید بتوانیم که بهره‌وری از این معادن را خودمان انجام بدهیم و فقط خام‌فروشی نکنیم. روی این سه نکته من تأکید می‌کنم که هر کسی از داخل و از شرکت‌ها و شخصیت‌های خارجی و دولت‌ها مایل باشند و بخواهند در این میدان وسیع یک میلیون و ۶۰۰ هزار کیلومتری که اکثر نقاط آن دارای معادن متنوع هست با ما همکاری بکنند، میدان باز است. هم از داخل و هم خارج. محدودیت‌هایی هم داشتیم که آنها را برداشتیم. از لحاظ اصولی و سیاست‌های کلی که به امضای رهبری هم رسیده و ایشان آن سیاست‌ها را که محور زندگی ماست، منتشر کردند. من یکی دو قسمت از آن را می‌خوانم. اینها قبلاً منتشر شده و ما امروز در مجمع تشخیص مصلحت، می‌خواهیم این را به روز کنیم. نقاطی را که آن زمان مورد توجه نبوده، فعلاً وارد بکنیم. یکی از بندهای آن این است که اهمیت آن از جهات مختلف با کلمات خیلی مختصر در بندها گنجانده شده. "تقویت خلاقیت و ابتکار و دستیابی به فناوری‌های نوین و ارتقای سطح آموزش و تربیت نیروی انسانی و تعمیق پژوهش و گسترش زمین‌شناسی بنیادی و اقتصادی و مهندسی محیطی و دریایی برای بهره‌برداری مناسب از ذخایر معدنی".

ببینید، در همین بند، بخش‌های مختلف مربوط به استفاده از معادن، قید شده. روی هر کلمه اینها شما می‌توانید به عنوان یک سیاست حساب کنید. خوب،

شرکت‌های داخلی، کم و بیش می‌دانند. اما، شرکت‌های خارجی که تشریف آوردند، نیاز به راهنمایی دارند. بند بعدی آن، "ارتقای سهم معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص ملی" است.

ما الان آن سهمی را که باید داشته باشیم، نداریم. میدان باز است که این سهم را بتوانیم به حد مطلوب که بالاست، برسانیم و اولویت دادن به تأمین موارد مورد نیاز صنایع داخلی کشور و صادرات مواد معدنی فرآوری شده. چون خود آن سیاستی است که ما روی آن تکیه دادیم. در درجه اول، می‌خواهیم صادراتمان فرآوری شده باشد و خام نباشد. البته، جلوی صدور مواد خام را هم نگرفتیم و اولویت دادیم به اینکه فرآوری بشود. اتفاقاً برای خارجی‌هایی که می‌خواهند اینجا کار کنند، فرآوری در ایران خیلی ارزان‌تر از جاهای دیگر می‌شود. ما در سراسر کشور، گاز و برق به اندازه کافی داریم. با اطمینان می‌توانم روی آن تکیه کنم و نیروی ارزان در ایران، نسبت به خیلی از کشورهای پیشرفته‌ای که دارای این امکانات هستند، وجود دارد.

مهم‌تر اینکه ما نیروی تحصیلکرده جوان داریم که خیلی از آنها هم به خاطر توسعه سریع آموزش عالیمان، الان بیکار هستند. یعنی هر شرکتی که بخواهد در ایران کار کند، نیاز ندارد که از بیرون نیرو بیاورد. جز لوازم خاصی که خودشان لازم دارند. نیروی جوان، تحصیلکرده و پرانرژی در کشور ما وجود دارد و گفتم که آب و برق

هم کاملاً وجود دارد. امنیت هم در کشور ما نسبت به منطقه، لاقابل‌بی‌نظیر است. البته، مقرراتی هم وضع کردیم برای اینکه همکاری جهانی داشته باشیم.

در معدن، اینها هم همه تسهیلات زیادی دارد. دریا در اختیار است. بنادر فراوانی در دو هزار کیلومتر در جنوب و همچنین بنادر شمال هم در اختیار است. ما داریم کریدور شمال و جنوب را آماده می‌کنیم که هم شرق و غرب، و هم شمال و جنوب می‌تواند مسیر حمل کالا و نیرو و همه امکانات باشد. یعنی، شرایط آنچه که برای اکتشاف لازم است، در کشور فراهم است. البته، من فکر می‌کنم بعضی تخصص‌ها برای اکتشاف به اندازه کافی در ایران نیست و شرکت‌هایی که دانش بیشتر و تکنولوژی بالاتری دارند، می‌توانند اینجا در مناقصه‌هایی که گذاشته می‌شود، از موقعیت خودشان استفاده کنند.

"اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور و صادرات مواد معدنی فرآوری شده".

"استفاده از موقعیت ویژه زمین‌شناسی ایران و گسترش همکاری‌های بین‌المللی، علمی، فنی، اقتصادی". از این ۳ کلمه و همکاری‌های بین‌المللی، نمونه بارز آن برپایی این اجلاس طی این دو روز است. از کشورهای پیشرفته و کشورهای در حال توسعه، امروز اینجا حضور دارند و می‌توانند همه چیز را خوب ببینند. اینهایی را که من عرض می‌کنم، سیاست‌هایی است که کسی نمی‌تواند آنها را عوض کند. مجلس هم نمی‌تواند عوض کند.

فقط رهبری می‌توانند این‌ها را عوض کنند. آن هم با شرط اینکه با مجمع تشخیص مصلحت مشورت کنند و مصلحت باشد چیزی را عوض بکنند و یعنی این‌ها اصول قطعی سیاست‌های ما است.

جهت جلب و جذب دانش و منابع و امکانات داخلی و خارجی در زمینه اکتشافات معدنی و ایجاد واحدهای فرآوری و تبدیل مواد معدنی به مواد واسطه و مصرفی. هر دوی اینها مورد تأکید من است. من بخشی از بندها را برای شما می‌خوانم که وقت زیاد گرفته نشود.

"تعیین اولویت‌های مناطق دارای ظرفیت معدنی:" همه سطح کشور ما مساوی نیست. بعضی از مناطق اولویت دارند. یکی از مناطقی که اولویت می‌دهیم، جایی است که نزدیک به دریا باشد. به‌خاطر حمل و نقل ارزان‌تر و بخاطر امکان استفاده از آب فراوان و راه‌هایی که در آنجا هست. به‌خصوص که بیشتر معادن گاز و نفت‌مان در جنوب است.

من یکی دو مورد را خدمت‌تان عرض می‌کنم تا ببینید چه قدر میدان وسیعی است. در طول دو هزار کیلومتر از خرمشهر تا "گواتر" در شرق و در مرز پاکستان، تمام این مناطق لوله‌کشی گاز است و در این مسیر، بنادر فراوانی است.

اکثر زمین‌ها هم در آن مناطق، هنوز اشغال نشده و چون به‌صورت ساحل و کمی دور از ساحل باز است، می‌شود از اراضی مناسب استفاده کرد. در این قسمت،

یکی از معادن مهم ما، معدن گاز است. یکی معادن نفت است. من گاز را مثال می‌زنم: شما می‌دانید هزاران محصول زیرمجموعه صنعتی گاز وجود دارد که در همه جای دنیا بازار دارد. در اینجا شما می‌توانید در طول دو هزار کیلومتر همه چیز را آماده ببینید. انرژی آماده، نیروی آماده، حمل و نقل آسان و نزدیک بودن به بازارها و در مسیر کریدور که به شمال و جنوب و شرق و غرب حرکت می‌کند. داشتن فرودگاه‌های فراوان در همین مسیر و داشتن نیروگاه‌های برق فراوان در همین مسیر. همگی آنها آماده است که ما بتوانیم در معدن‌مان از آنها درست استفاده کنیم.

یکی از موادی که در ایران کم استفاده شده و من در دولت خودم اولین واحد از آن را بهره‌برداری کردم و بعد عملاً پیگیری نشده، "قطران" است. "قطران" خودش یک نوع نفت است. مصرف زیادی در صنایع فولاد دارد و در جایی که ذغال‌سنگ مصرف می‌کنند، تا به حال حدود پنج هزار محصول صنعتی زیرمجموعه خودش حاصل شده است که هم‌اکنون در دنیا استفاده می‌کنند و میدان بسیار وسیعی است. هم در داخل و هم در خارج می‌شود سرمایه‌گذاری کرد، نیروهای خوب جذب کرد و از همه آنها بهره‌برداری کرد.

"تعیین اولویت‌های مناطق دارای ظرفیت معدنی و ایجاد زمینه‌های مناسب برای رشد صنایع معدنی و فلزی در بخش آلیاژها و فلزات گرانبها و عناصر کمیاب و تولید

مواد پیشرفته".

از عناصر کمیاب معادن، "تیتانیوم" است که الان خوشبختانه در ایران، بخشی از آن کشف شده و خیلی چیزهای دیگر هم در کنار آن است.

یک مجموعه عظیم از همه شرایط، این سیاست‌های کلی ماست. یعنی اینها چیزهای تثبیت شده‌ای است که همین الان که به مناسبت روز و شرایط بعد از ده - دوازده سال گذشته که این سیاست‌ها نوشته شده، ما می‌خواهیم در این باره مطالعه کنیم. تجدیدنظر کنیم و نکاتی را که لازم است، من از آقای کرباسیان خواهش می‌کنم که اگر در این مذاکرات دیروز و امروز شما نکات مهمی به دستتان رسیده که باید به سیاست‌ها اضافه شود، آنها را برای ما بفرستید. چون ما به زودی می‌خواهیم در این سیاست‌ها، تجدیدنظر کنیم.

سیاست‌ها اینطور نیست که در یک مجلس بتواند عوض شود. بلکه، باید اول متخصصین کارشان را بکنند. مسأله بعدی که من خواهش می‌کنم باید توجه کنیم، این است که ما از این به بعد توسعه‌مان، توسعه دانش‌بنیان است. یعنی در چشم‌انداز بیست ساله‌ای که از طرف رهبری به امضا رسیده و ابلاغ شده، اولویت ما به توسعه دانش‌بنیان برای کشور است و در زمینه معدن و کارهای فرآوری معدن، دانش‌بنیان بسیار میدان دارد. ما در یکی دو سال اخیر، در دانشگاه‌هایمان مخصوصاً دانشگاه آزاد، دنبال کارهای دانش‌بنیان رفتیم. در ظرف

یک سال، هزار شرکت دانش‌بنیان در دانشگاه آزاد تأسیس شده که در این شرکت‌ها روی تحقیقاتی که اساتید و دانشجویان می‌کنند و یا دیگران مراجعه می‌کنند، کار می‌شود.

اول "پایلوت" آن را می‌سازند و بعد تجاری‌سازی می‌شود. خود دانشگاه آزاد که ۴۵۰ واحد در سراسر کشور دارد، در شهرهای کوچک هم حضور دارد. اساتید و مشاوران هستند. زمین هست، آب هست، گاز هست، برق هست و وام هم هست. البته برای کارهای ابتدایی. ولی برای توسعه و تجاری‌سازی‌های بزرگ، دیگر دانشگاه نمی‌تواند سرمایه‌گذاری کند. خوب، باید کسانی باشند که بتوانند برای مراحل بعدی، سرمایه هم بیاورند. میدان برای داخلی‌ها خیلی باز است. برای شرکت‌هایی که بخواهند کار واقعی در ایران بکنند، راه خیلی باز است و می‌توانیم همکاری کنیم.

در همین یکی، دو روز در مالزی، از میان ۲۴۰ دانشگاه سراسر دنیا که در آنجا جمع بودند، فیلم‌هایی از واحدهای دانشگاه آزاد و آماری از اساتید را نشان دادند که آنجا حدود هفتاد هزار استاد دارد و ۵۳ درصد تحصیلات عالیه کشور در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری را در آنجا تحصیل می‌کنند. در آنجا رییس دانشگاه ایران، آقای میرزاده را به عنوان رییس این مجموعه انجمن ۲۴۰ واحدی قرار دادند و انتخاب کردند.

کسانی از امریکا و جاهای دیگر هم برای این کار نامزد

بودند. برای اینکه اینها بومی منطقه هستند و بخصوص می‌توانند خوب هم کار کنند، الحمدالله با آمدن دولت آقای روحانی، به پشتیبانی نیروهای کیفی و نیروهای تحصیلکرده و مدیران مجرب و انسان‌های فرهیخته کشور، دولت ایشان شکل گرفته و اینها حمایت می‌کنند. فکر می‌کنم زمینه برای این‌طور کارها در کشور خیلی خوب هست. اینجا، توسعه اکتشاف و در اولویت قرار دادن، کار بزرگ و درستی است. ما در اکتشاف کم کار کرده‌ایم. این را باید انجام دهیم. بخش خصوصی اولویت پیدا کرده و ما نمی‌خواهیم دولت کارها را بکند. شرکت‌های بزرگ الان هستند. ما مایلیم که آنهایی که قدرت دارند، شرکت تشکیل بدهند یا اگر شخص خودشان می‌توانند کار کنند، جلو بیایند. در این بخش‌ها ما اولویت می‌دهیم و از آنها دعوت می‌کنیم که در بخش معدن سرمایه‌گذاری کنند و نیرو بیاورند و همکاری خارجی هم بکنند. ما توجه ویژه‌ای به تکنولوژی‌های پیشرفته داریم.

ما الان شاید خیلی از کارهایمان، هنوز با تکنولوژی‌های چندسال پیش دارد کار می‌کند و دنیا، هم در اکتشاف و هم در بهره‌برداری و هم در تولید، زیرمجموعه‌های فراوان دارد و هر روز دارد به سرعت پیش می‌رود. ما هم خوشبختانه، با دانشگاه‌های فراوانی که داریم، می‌توانیم در این زمینه همکاری کنیم و جلو بیاییم.

یکی از اصل‌های سیاست‌های کلی ما این است که ما در ۲۸ کشور منطقه باید مقام اول را در معدن داشته

باشیم. از لحاظ طبیعی، داریم. ولی از لحاظ بهره‌برداری قابل بحث است. باید در این دوره ما به اینجا برسیم. لذا، برای کسانی که می‌خواهند بیایند، میدان بازتر است. باز هم گفتم که از سیاست‌های اصلی ما این است که خام‌فروشی در درجه دوم باشد. ولی تعامل جهانی برای ما مهم است و به اینکه تعامل داشته باشیم، خیلی اهمیت می‌دهیم. مثلاً، چون ما هنوز در اکتشافات کشورمان "بوکسیت" کم داریم، به "گینه" رفتیم. در زمان وزارت آقای دکتر محلوجی رفتیم به "گینه". ما یک معدنی را خریدیم و قرارداد بستیم که چون راه آن به دریا دور است، دارند کار می‌کنند که بتوانیم از گینه "بوکسیت" بیاوریم و اینجا استفاده کنیم. البته، دارند اکتشاف می‌کنند. شاید به زودی چیزهایی دستمان بیاید. ما چون امضا کردیم که حفاظت از محیط‌زیست را مراعات کنیم، یعنی کسانی که می‌خواهند سرمایه‌گذاری کنند و کار کنند، باید توجه داشته باشند که یکی از اصولی را که باید مراعات بکنند، حفاظت از محیط زیست است که بخش مهمی است. البته آمریکایی‌هایی که تا بحال حاضر نبودند کار بکنند، امضا نمی‌کردند. وقتی که دیدند دارند دچار سیل‌ها، باده‌ها و حوادث فضایی و زمینی غیر پیش‌بینی شده می‌شوند، آن‌ها هم قبول کردند که باید امضا کنند و در پاریس امضا کردند که الان کاملاً جهانی شده است. البته ما نمی‌دانیم این آقای ترامپ که یک فرد ناشناخته‌ای است و یک مقدار هم پوپولیست هست،

حالا آمده و می‌خواهد چه کار کند؟ ولی چاره‌ای ندارد. چون همه باید بپذیرند. در خود آمریکا و چین بیشترین آلودگی دنیا را دارند و اینها حتماً اگر نپذیرند، آسیب می‌بینند و مطمئناً، منزوی می‌شوند. باید همکاری کنند، ولی ما، هم بخاطر عقاید دینی‌مان و هم بخاطر تمدن قدیمی ایرانی که این را می‌خواهد، روی مسأله محیط‌زیست و حفظ سلامت فضا می‌ایستیم.

یکی از ابتکارهایی که اخیراً دانشگاه آزاد در این خصوص انجام داده، این است که بتواند خاک‌هایی را که با بادها پرواز می‌کنند و سراسر منطقه را آلوده می‌کنند، با سیستم بیولوژیک تثبیت کند که ان‌شاء‌الله در این زمینه هم پیشرفت می‌کنیم. چون آلودگی، مردم را، خودمان را، همسایه‌هایمان را زجر می‌دهد. باید بتوانیم از این جهت کمک کنیم و خدمتی برای این تصمیم جهانی انجام دهیم.

به هر حال شما داخلی‌ها، می‌دانید. شرکت‌های داخلی ما این‌ها را کم و بیش می‌دانند و من این مطلب را برای میهمانانمان عرض می‌کنم. شما الان با یک کشوری طرف نیستید که ماجراجو باشد. بعضی حرف‌هایی را که اینجا و آنجا می‌شنوید، در مورد اقلیت‌هایی است که بالاخره، در همه جای دنیا هم شعارهایی می‌دهند. توده مردم ما و نیروهای کیفی نخبه کشور ما ماجراجو نیستند. من گفتم این سیاست‌ها، مربوط به کل کشور است. انتظار ما این است که از اجتماعی که شما برای این

کار تشکیل دادید و برای این کار وقت گذاشتید، بتوانیم تحولی در بخش معدن در کشورمان ببینیم و تعاملی هم برای معدن در سراسر دنیا داشته باشیم.

شما دیگر همه این چیزها را می‌دانید. گاز و نفت و سنگ آهن و سنگ سیمان و این چیزهایی که خیلی در ایران معمول و بی‌پایان است و هرچه خواهیم، هست. چیزهای گرانبها هم باز در ایران بحمدالله به تدریج دارد پیدا می‌شود. از شما می‌خواهیم که در این زمینه‌ها کمک کنید.

سلام ما را به همکارانتان برسانید. بنده به عنوان یک مسوولی که در نوشتن سیاست‌های کلی کشور سهم و نقش دارم، می‌دانم که در یک زمینه همه اینها تثبیت شده و قابل اعتماد است. شما می‌توانید معدن را میدان کار و خدمت قرار دهید.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته